

Kentlerin birbiriyle ekonomik, ticari, siyasal, kültürel ilişkiler kurması oldukça eskiye dayanmaktadır. Günümüzde ise küreselleşme, demokratikleşme, yerel katılımın güçlenmesi gibi gelişmeler ile kentler arasındaki ilişkiler çok daha derin ve canlı bir hale gelmiştir. Uluslararası alanda şehirler arasındaki ilişkilerin en somut ve en göze çarpan biçimlerinden biri **Kardeş Şehir** ilişkileridir.

Türkiye'de 1960'larda kurulmaya başlanan kardeş şehir ilişkileri, 2000li yıllardan itibaren Türkiye'deki belediyelerin gündemine daha çok girmiş ve sayıları artmıştır. Ülkelerin dış politikalarının önemli tamamlayıcılarından olan kentler arası ilişkiler bağlamında Türkiye belediyelerinin yoğun olarak Kardeş Şehirler edindiğini söylemek yanlış olmaz. Bununla birlikte kurulan Kardeş Şehir ilişkilerinin zamana ne kadar dayanıklı olduğu ise tartışma konusudur. Başlarda büyük bir canlılıkla sürdürülen ilişkiler, yıllar içerisinde işlevsizleşmekte ve başlangıç heyecanını kaybetmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye'deki belediyelerin Kardeş Şehirlerinin tek bir merkez tarafından, düzenli ve güncel bir şekilde kayıt altına alınmayışı da çeşitli sorunlara yol açmaktadır.

Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB) olarak Türkiye'deki belediyelerin hedef coğrafyamızdaki (Balkanlar, Kafkasya, Orta Asya) şehirlerle ilişkilerinin koordinasyonuna destek olmaktayız. Bu çerçevede kardeş şehir ilişkilerinin kurulması ve takibi, tarafımızdan özenle sürdürülen bir faaliyet alanıdır.

Elinizdeki TDBB Kardeş Şehirler El Kitabı'nda konunun ortaya çıkışı ve gelişmesine dair bilgilerin yanında, Kardeş Şehir ilişkilerinin daha fonksiyonel hale gelmesi için bir dizi öneri ve Birliğimizce kullanılan Kardeş Şehir Protokolü taslağı yer almaktadır.

Çalışmanın bu haliyle, ilgili taraflara yararlı olmasını dileriz.

Fahri SOLAK
TDBB Genel Sekreteri

İÇİNDEKİLER

KONU	SAYFA
A - Kardeş Şehir Nedir?	03
B - Kardeş Şehirlerin Tarihi	03
C - Neden Kardeş Şehir?	04
D - Nasıl Kardeş Şehir Olunur?	04
E - Kardeş Şehir Olduktan Sonra...	05
F - TDBB Kardeş Şehir Kılavuzu	06 - 07
G - TDBB Olarak Kardeş Şehirlerle İlgili Neler Yapıyoruz?	08 - 09
H - TDBB Kardeş Şehir Protokolü Taslağı	10 - 11

A - “Kardeş Şehir” Nedir?

Kardeş Şehir, kentler, ilçeler veya eyaletler arasında kurulan derin ve uzun vadeli bir ortaklık biçimidir. Bu ortaklık kültürel, ticari, kalkınma, çatışma çözümü gibi pek çok farklı sebebe dayanabilir. Kardeş Şehir ilişkileri, toplumlara, karşılıklı yarar için ortak konuların ele alınması açısından esneklik ve kolaylık sağlamaktadır.

B - Kardeş Şehirlerin Tarihi

Avrupa

Kardeş Şehir (Sister City, Twin Towns) hareketi, II. Dünya Savaşı sonrasında genellikle parçalanmış ülkelerin belediye başkanları ve vatandaşlarının çalışmalarıyla yaygınlaştı. Kardeş Şehir hareketi 1951'de kurulan Avrupa Belediyeler Konseyi'nin en önemli önceliklerinden biri oldu ve 1950'lerde Kardeş Şehir sayısında ciddi bir artış görüldü. Kardeş Şehir ilişkileri, Avrupa Birliği'nin genişlemesinde ve derinleşmesinde de oldukça olumlu rol oynadı. Kardeş Şehir ilişkileri AB'nin özellikle Güney ve Doğu Avrupa ülkelerine doğru genişlemesi süreçlerinde, demokrasi restorasyonu ve entegrasyon konusunda yapıcı rol üstlendi. Bugün Avrupa'da “Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (CEMR)”, yerel işbirliğinin bir biçimi olan kardeş şehir projelerine özel önem vermektedir.

(<http://www.twinning.org/>)

Amerika Birleşik Devletleri

Daha öncesinde çeşitli ilişkiler olmasına karşın Amerika Birleşik Devletleri için kardeş şehir ilişkilerinin ilk olarak 1956'da kurulan “Sister Cities International” organizasyonuyla başladığı söylenebilir. II. Dünya Savaşı sonrasında Başkan Eisenhower'ın, farklı kültürlerin ortaklıklarının, çatışmaları azaltacağı önerisiyle kurulan örgüt, kardeş şehir ilişkisini “vatandaş diplomasisi” olarak tanımlamaktadır. Kuruluşundan beri tüm ABD Başkanlarının örgütün onursal Başkanlığını yapmaları kardeş şehir projelerine verilen önemi gösterir niteliktedir. Kardeş Şehir projeleri, savaş sonrasındaki diplomatik gerginlikleri yatıştırma ve kalkınma yardımları konularında oldukça etkili olmuştur. Örgüt bünyesindeki kardeş şehirler son 50 yılda, 1970'lerdeki Çin ile işbirliği dâhil olmak üzere, pek çok diplomatik ilişki düzenlemiştir.

(<http://www.sister-cities.org/>)

C - Neden Kardeş Şehir?

- ✓ Şehirler, bulundukları siyasi coğrafyalarda öne çıkabilen, değişen ekonomik organizasyonu kontrol edebilen ve kavşak noktaları oluşturarak diğer kentlerle ilişki içinde küresel ağları inşa eden mekânlar olması bakımından uluslararası sistemde önemi gittikçe artan yere sahiptir.
- ✓ Avrupa Birliği gibi ulusüstü yapılar entegrasyon ve demokratikleşme süreçleri, sınır ötesi işbirlikleri için yerel yönetimler arası diyalog ve Kardeş Şehir projelerini desteklemektedir. Buna paralel olarak, uluslararası hukuktaki gelişmeler, yerel yönetimlere, uluslararası planda uygun fırsatlar hazırlayan bir yönde gelişmektedir.
- ✓ Farklı ülkelerdeki kentlerin, temsilcileri aracılığıyla doğrudan ilişki ve iletişim kurarak tecrübe, insan, sermaye ve kültür akışını sağlamanın, en çok kullanılan yolu olarak Kardeş Şehir, tamamlayıcı bir diplomasi türüdür.
- ✓ Yerel yönetimler arasındaki Kardeş Şehir ilişkisi, çatışmaların önlenmesi / barışçıl yollarla çözümü, kalkınma, işbirliğinin artırılması, iyi uygulama transferi, sosyal hizmetler, çevre politikaları ve kültürel mirasın korunması gibi konularda son derece olumlu bir role sahiptir.

D - Nasıl Kardeş Şehir Olunur?

- ✓ Yerel veya bölgesel yönetimler arasında temsilci ve/veya sivil toplum düzeyinde kurulan ilişkilerin ardından alınan Kardeş Şehir olma kararı belediye meclislerinde ve bazı ülkelerde de İçişleri Bakanlığınca onaylanır. Böylelikle Kardeş Şehir ilişkisi protokol metninin içeriğine göre, süreli veya süresiz olarak kurulmuş olur. Yaygın olarak, bir şehrin, bir ülkeden, bir kardeş şehri olmakla birlikte, buna dair herhangi bir şart yoktur. Kardeş Şehir sayısı ile ilgili de herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.
- ✓ Kardeş Şehir seçilirken en çok dikkat edilmesi gereken husus iki şehir arasındaki benzerliklerdir. Bunlar, tarihi ve kültürel bağ, ortak kentsel özellikler, ekonomik ilişkiler, sınır ilişkisi, ortak çevre sorunları vb alanlar olabilir. Kurulan ilişkinin sürdürülebilir olması, bu benzerliklerin varlığına bağlıdır. Bu sebeple kardeş şehir ilişkilerinin, yerel işbirlikleri konusunda çalışan uluslararası bir örgüt veya sivil toplum kuruluşu bünyesinde kurulması en doğru yoldur.

E - Kardeş Şehir Olduktan Sonra

Kardeş Şehir ilişkisi, kurulduktan sonra daha çok anlam kazanabilecek bir projedir. Bu kapsamda uygulanabilecek programlardan bazıları şunlardır:

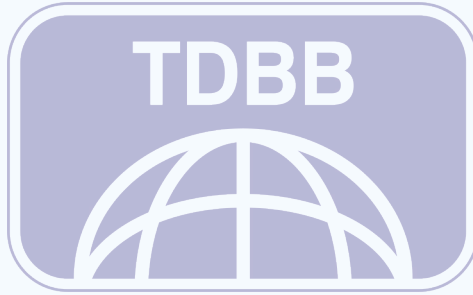
- ✓ **Kültür Alışverişi:**
Sanat etkinlikleri (konserler, sergiler, festivaller), yaz kampları, mektup arkadaşlığı projeleri vb.
- ✓ **Gençlik ve Eğitim:**
Lise öğrencileri için değişim programları (aile yanında konaklamalı), öğretmen değişim programları, gençler arasında çeşitli yarışmalar vb.
- ✓ **İş / Ticaret:**
Şehirlerin ekonomik yapılarına uygun olacak şekilde düzenlenen çeşitli heyet ziyaretleri, fuarlar vb.
- ✓ **Afet Yönetimi:**
Şehirlerden birinde meydana gelebilecek bir afet durumunda maddi ve insani yardımlarda bulunmak, tecrübe paylaşımında bulunmak vb.
- ✓ **Çatışma Çözümü:**
Şehirlerin, bulunduğu bölgelerde maruz kaldıkları çeşitli bölgesel çatışmalara karşı arabuluculuk, diplomatik destek, kamuoyu oluşturmak ve insani yardım gibi yollarla destek olmak.
- ✓ **Rekabet:**
Aynı örgüt bünyesindeki kardeş şehirler arasında rekabeti teşvik ederek (ödülleri, yarışmalar vs) ilişkilerin derinleşmesini sağlamak
- ✓ **Bilgi ve Tecrübe Paylaşımı:**
Yerel yönetim birimleri arasında çeşitli konularda (ulaşım, su ve atık yönetimi vs) ve farklı düzeylerde (belediye başkanları, uzman personel vs) etkinlikler düzenlemek .

F - TDBB Kardeş Şehir Kılavuzu

Kardeş Şehir, kentlerin, ortak çözümler ve uygulamalar geliştirmeye çalıştıkları, esnek ve yatay yönetim kavramının çok önemli bir aracıdır. Bununla birlikte kardeş şehir projelerinin başarılı olabilmesi için dikkat edilmesi gereken belli hususlar vardır. Dünyamızın yaklaşık yarım asırlık kardeş şehir tecrübelerinden anlaşıldığı kadarıyla, bu hususlara özen gösteren kardeş şehirler nitelikli ve kalıcı olmuşlardır. Tüm bu bilgiler ışığında Türk Dünyası Belediyeler Birliği'nin oluşturduğu Kardeş Şehir Kılavuzunun öncelikle üye belediyelerimize ve ardından tüm belediyelere yol gösterici olacağını düşünümekteyiz.

- 1- Kardeş Şehir seçiminde tarihi misyon, demografik yapı, kültürel değerler, kentsel, coğrafi ve sektörel özellikler gibi alanlarda **benzerlikler** bulunmasına dikkat edilmeli.
- 2- Kardeş Şehir seçimi ve kardeş şehirlerle proje üretimi süreçlerinde merkezi bürokrasinin yönlendirmeleri yerine yerel kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, belediye birlikleri ve uluslararası örgütlerin danışmanlığına başvurulmalı. Bunun için TDBB'nin öncelikli hedef coğrafyası olan Kafkasya, Orta Asya ve Balkanlar ile kurulacak Kardeş Şehir ilişkilerinde **TDBB'nin koordinatörlüğüne** başvurulmalı.
- 3- Kardeş Şehir ilişkisine dair **ortak bir amaç** belirlenmeli. Kardeş şehirle “neden” kardeş şehir olunduğuna dair net bir fikir olmalı. Amaç, somut bir proje veya işbirliği alanı şeklinde protokolde yer almalı.
- 4- Süreci takip etmek ve geliştirmek amacıyla, belediyelerde, gönüllü ve uzmanlardan oluşan “**kardeş şehir birimi**” veya irtibat ofisi kurulmalı.
- 5- Temaslar ve üretilecek projeler belediye başkanları ve meclisleriyle sınırlı kalmamalı, **toplumu kapsamalı ve görünür olmalı**. Spor kulüpleri, okullar, spor / hobi dernekleri, sivil toplum kuruluşları ve iş adamları proje üretmeleri ve projelere katılmaları konusunda teşvik edilmeli. Medya kanalıyla, toplum, kardeş şehirler konusunda bilgilendirilmeli. Vatandaşlara, şehirlerin sorunları ve çözüm yolları konusunda interaktif diyalog kurabileceği ortamlar sağlanmalı.
- 6- **Okullar ve gençler** sürece özellikle dahil edilmeli, uzun vadeli bireysel ilişkiler kurulmalı. Gençlerin yanında, öğretmenleri, aileleri ve okul personelini de içeren projeler geliştirilmeli. Örneğin; internet üzerinden iki şehirdeki okullara ortak ders verilmesi, öğrenci/öğretmen değişim programları, gençlik kampları, mektup arkadaşlıkları, sosyal sorumluluk projeleri vs.

- 7- Uygulanan projelerde **güncel meseleler** (çevre sorunları, insan hakları, barış ve demokrasinin inşası, sosyal entegrasyon, şehirleşme, futbol vs) takip edilmeli.
- 8- **Tecrübe paylaşımı** ile yeni imkanlar ve teknolojiler sürekli takip edilmeli.
- 9- Süresiz Kardeş Şehir ilişkilerinin işlevsizleşmesi riskine karşı protokoller **5 yıllık** hazırlanmalı ve etkinliği devam ettiği takdirde yenilenmeli.
- 10- Büyükşehirler en fazla bir ülkeden **3** kardeş, diğer il ve ilçeler bir ülkeden en fazla **1** kardeş belediye protokolü imzalayabilmeli.
- 11- **Veritabanı oluşturma, envanter hazırlama ve bütçe planlama** işlerinin titizlikle sürdürülmeli. Kaynak oluşturmaya dönük yerel etkinlikler düzenlenmeli.

TÜRK DÜNYASI
BELEDİYELER BİRLİĞİ

UNION OF TURKISH
WORLD MUNICIPALITIES

СОЮЗ МУНИЦИПАЛИТЕТОВ
ТЮРКСКОГО МИРА

G - TDBB Olarak Kardeş Şehirlerle İlgili Neler Yapıyoruz?

TDBB olarak üyelerimizin olduğu bölgelerin Türkiye'deki Kardeş Şehirleriyle var olan ve olası ilişkilerini geliştirme hususuna oldukça özen göstermekteyiz. Bu çerçevede TDBB olarak yürütmekte olduğumuz faaliyetler şunlardır:

- ✓ Üye belediyeler arasındaki kardeş şehir ilişkileri ile diğer işbirliği alanları ve projelerin koordinasyon ve takibini yürütmek.
- ✓ Güncel olarak şehirlerdeki gelişmeleri ulusal ve uluslararası medya organlarından takip ederek, olası işbirliği fırsatlarından üyelerimizi haberdar etmek.
- ✓ Ortak konular çerçevesinde kardeş şehirleri bir araya getirerek işbirliği imkanlarına zemin hazırlamak.
- ✓ Proje ve işbirlikleri geliştirilirken, ülkeler arasındaki dil ve yerel yönetim mevzuatı gibi farklılıklardan kaynaklanan sorunları asgariye indirmek.
- ✓ Üye belediyeler hakkında titizlikle hazırlanan dosyalar yoluyla toplumsal, coğrafi ve ekonomik özellikler vb. konulardaki bilgi eksikliği sorununu çözmek.
- ✓ Türkiye'deki Belediyelerin TDBB'nin öncelikli hedef coğrafyasındaki (Balkanlar, Kafkasya ve Orta Asya) yerel yönetimlerle olan kardeş şehir ilişkileri, ortak proje ve diğer işbirliklerini koordine etmek.
- ✓ Kardeş Şehir Protokollerini TDBB Kardeş Şehir Kılavuzuna uygun olarak hazırlamak ve sürdürülmesine yardımcı olmak

TDBB'nin 2015 Yılı İçindeki Kardeş Şehir Çalışmalarından Bazıları

1- Balkan Belediyeleri Kardeş Belediyeler Buluşması (24-25 Şubat 2015)

TDBB'nin Balkan ülkelerinde bulunan üye belediyelerine yönelik olarak düzenlediği "Atık Yönetimi/Geri Dönüşüm ve Meslek Edindirme Uygulamaları" konulu Bilgi ve Tecrübe Paylaşımı programı süresince gerçekleşen iki Kardeş Belediyeler Buluşması etkinliğinde, TDBB üyesi Balkan Belediyeleri Türkiye'deki kardeşleriyle ve Balkanlara yönelik faaliyet gösteren çeşitli sivil toplum kuruluşlarıyla, Üsküdar (İstanbul) ve Selçuklu (Konya)'da buluşma fırsatı buldu.

2- Tataristan Kardeş Belediyeler Buluşması (17 Mart 2015)

TDBB'nin Tataristan Belediyelerine yönelik olarak düzenlediği “Yerel Kalkınmada Organize Sanayi Bölgeleri & Park, Bahçe ve Yeşil Alan Yönetimi” konulu Bilgi ve Tecrübe Paylaşım programı kapsamında Kocaeli’de gerçekleşen Kardeş Belediyeler Buluşmasında, Tataristan kentleri Türkiye’deki kardeşleriyle, Tatar Kültür Dernekleriyle ve çeşitli sektörlerde faaliyet gösteren Tatar asıllı Türk işadamlarıyla bir araya geldi.

Bunun iletişim ortamının bir sonucu olarak, Gebze Belediyesi (Kocaeli) ve Tyulyaçi Belediyesi (Tataristan) arasında kurulacak olan kardeş şehir ilişkisi ve organize sanayi odaklı çeşitli projeler TDBB koordinatörlüğünde hazırlanmaktadır.

3- Moğolistan Kardeş Belediyeler Buluşması (15 Nisan 2015)

TDBB'nin Moğolistan'daki üyelerine yönelik düzenlediği “Trafik/Ulaşım Yönetimi ve Kentsel Dönüşüm Uygulamaları” konulu Bilgi ve Tecrübe Paylaşımı programı kapsamında Keçiören (Ankara)'da gerçekleşen Kardeş Belediyeler Buluşmasında Moğol Belediyeleri Türkiye’deki kardeşleriyle bir araya geldi. Zamanla unutulmuş kardeş şehir ilişkileri tazelendi, bunun yanında, **Düzce Belediyesi ve Sainshand Belediyesi** ile **Sancaftepe Belediyesi ve Nalaikh Belediyesi** arasında olmak üzere iki yeni kardeş şehir protokolü imzalandı.

4- Madan Belediyesi (Bulgaristan) ile Kardeş Pendik Belediyesi (İstanbul) ve Zeytinburnu (İstanbul) Belediyesi Arasında İlişkilerin Takibi

Madan Belediyesinin ihtiyacı olan Röntgen Cihazlarının sağlanmasına dair oluşturulan projenin tarafları (Madan, Pendik ve Zeytinburnu Belediyeleri) TDBB Birlik Merkezinde bir araya geldi. (20 Şubat 2015)

5- Protokol Hazırlıkları Devam Eden Kardeş Şehir İlişkileri

Bursa Büyükşehir Belediyesi	/	Naberezhnye Chelni Belediyesi (Tataristan)
Denizli Büyükşehir Belediyesi	/	Kukmor Belediyesi (Tataristan)
Malatya Büyükşehir Belediyesi	/	Almatı Büyükşehir Belediyesi (Kazakistan)
Derince Belediyesi (Kocaeli)	/	Novi Grad Belediyesi (Bosna-Hersek)
Gebze Belediyesi (Kocaeli)	/	Tyulyaçi Belediyesi (Tataristan)
Şahinbey Belediyesi (Gaziantep)	/	Tokmok Belediyesi (Kırgızistan)

H - Kardeş Şehir Protokolü Taslağı

..... (ülke) (şehir) **BELEDİYESİ VE**
TÜRKİYE CUMHURİYETİ
..... (şehir) **BELEDİYESİ ARASINDA**
KARDEŞ ŞEHİR PROTOKOLÜ

İşbu belge ile “kardeş şehir” olarak adlandırılacak (ülke) (şehir) Belediyesi ve Türkiye Cumhuriyeti(şehir) Belediyesi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda, üyesi bulundukları Türk Dünyası Belediyeler Birliği'nin koordinatörlüğünde, ortak fayda sağlamak amacıyla işbirliği geliştirmek amacıyla aşağıdaki Kardeş Şehir Protokolü'nü akdetmişlerdir.

MADDE 1 (bu madde genel olarak işbirliği alanlarını ifade eder)

Taraflar aşağıdaki alanlarda işbirliği geliştirmek konusunda mutabık kalmışlardır:

- 1.1 İdari kuruluşlar arasında işbirliği**
- 1.2 Hafif sanayi, altyapı ve tarım**
- 1.3 Kültür, eğitim, sağlık ve diğer sosyal sektörler**
- 1.4 Turizm sektörü ve çevre koruma alanları**

MADDE 2 (bu madde, söz konusu alanlardaki işbirliği faaliyetlerini ifade eder)

İdareler arasında yapılacak işbirliği aşağıdaki faaliyetleri içerir:

- 2.1 Karşılıklı olarak deneyim paylaşımı ve çalışanlara sağlanacak eğitim ve stajyerlik imkânı.**
- 2.2. Gerekli görüldüğü takdirde, idareler arası işbirliği konusunda ortak bir plan hazırlanması ve uygun şekilde uygulanması.**
- 2.3 Her iki tarafın, işbirliği süreçlerine, yerel şirketler, kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütlerinin katılımını teşvik etmesi.**

MADDE 5

- 5.1 Bu protokol, günün şartlarında yenilenmek üzere, beş (5) yıllık bir süre için taahhüt edilmiştir ve tarafların konuyla ilgili yetkili ve ilgili organlarının kabul ve onayıyla yürürlüğe girecektir.
- 5.2. Bu protokol .../... /... tarihinde (şehir) / (ülke)'de , ve Türkçe dillerinde olmak üzere 3 nüsha olarak düzenlenmiştir.

BELEDİYE ADI / ÜLKE ADI
BELEDİYE BAŞKANI
ADI – SOYADI
İMZA

BELEDİYE ADI / ÜLKE ADI
BELEDİYE BAŞKANI
ADI – SOYADI
İMZA

TÜRK DÜNYASI
BELEDİYELER BİRLİĞİ

UNION OF TURKISH
WORLD MUNICIPALITIES

СОЮЗ МУНИЦИПАЛИТЕТОВ
ТЮРКСКОГО МИРА